

**ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASI JOQARI BILIMLENDIRIW, ILIM HÁM
INNOVACIYA MINISTRLIGI**

**ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASI VETERINARIYA HÁM
SHARWASHÍLIQTÍ RAWAJLANDÍRÍW KOMITETI**

**SAMARQAND MÁMLEKETLIK VETERINARIYA MEDICINASÍ,
SHARWASHÍLIQ HÁM BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI
NÓKIS FILIALI**

**“ARALBOYÍ AYMAĞÍNDÁ SHARWASHÍLIQTA INNOVACION
TEXNOLOGIYALAR HÁM RAWAJLANDÍRÍWDÍN KELESHEGI”
atamasındağı Respublikalıq ilimiy-ámeliy konferenciya materiyalları
TOPLAMÍ
25-aprel 2025-jıl**

**“OROL BO‘YI HUDUDIDA CHORVACHILIKDA INNOVATSION
TEXNOLOGIYALAR VA RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLARI”
mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari
TO‘PLAMI
25-aprel 2025-yil**

**СБОРНИК материалов
Республиканской научно-практической конференции
“ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ
ЖИВОТНОВОДСТВА В ПРИАРАЛЬЕ”
25 апреля, 2025 г**

NÓKIS-2025

**ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASI JOQARI BILIMLENDIRIW, ILIM HÁM
INNOVACIYA MINISTRLIGI**

**ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASI VETERINARIYA HÁM SHARWASHÍLIQTÍ
RAWAJLANDÍRÍW KOMITETI**

**SAMARQAND MÁMLEKETLIK VETERINARIYA MEDICINASÍ,
SHARWASHÍLIQ HÁM BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI
NÓKIS FILIALI**

**“ARALBOYÍ AYMAGÍNDÁ SHARWASHÍLIQTA INNOVACION
TEXNOLOGIYALAR HÁM RAWAJLANDÍRÍWDÍŇ KELESHEGI”
atamasındağı Respublikalıq ilimiy-ámeliy konferenciya materiyalları
TOPLAMÍ
25-aprel 2025-jıl**

**“OROL BO‘YI HUDUDIDA CHORVACHILIKDA INNOVATSION
TEXNOLOGIYALAR VA RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLARI”
mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari
TO‘PLAMI
25-aprel 2025-yil**

**СБОРНИК материалов
Республиканской научно-практической конференции
“ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ
ЖИВОТНОВОДСТВА В ПРИАРАЛЬЕ”
25 апреля, 2025 г**

NÓKIS-2025

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Erimov, S. F., Erimov, F. F., & Jumaniozova, J. M. (2024, November). QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI ARID IQLIM SHAROITIDA OTLAR GASTROFILYOZI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14222297>. In *International scientific and practical conference* (Vol. 1, No. 1, pp. 110-116).
2. Shakilov, U. N., Erimov, S. F., & O'ktamov, A. A. (2024, November). GASTROFILYOZ KESELLIGI QOZGAWTIWSHILARINA ANTIGELMINT DARI ONIMLERI TASIRI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14220032>. In *International scientific and practical conference* (Vol. 1, No. 1, pp. 84-88).
3. Farhodovich, E. S. (2024). OTLAR GASTROFILYOZI QO 'ZG'ATUVCHILARIGA EKOLOGIK OMILLAR TA'SIRI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 56(5), 186-191.
4. Farhodovich, E. S. (2024). GASTROFILYOZ KASALLIGI QO'ZG'ATUVCHILARIGA ANTIGELMINT DORI VOSITALARI TA'SIRI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 56(5), 181-185.
5. Erimov, S. F., & Erimov, F. F. va Djumaniozova, JM (2024). GASTROFILOZ OTLARNING XAVFLI ENTOMOSIK KASALLASI (EQUUS FERUS CABALLUS). *DUNYODA TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYA G'OYALARI*, 56(5), 174-178.
6. Erimov , S. ., Erimov , F., & Jumaniozova , J. . (2024). GASTROPHYLOSIS-HORSES (EQUUS FERUS CABALLUS) - HAVEN ENTOMOSIS. *Теоретические аспекты становления педагогических наук*, 3(19), 127–133. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/tafps/article/view/51422>
7. Erimov, S., Erimov, F., & Jumaniozova, J. (2024). QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA QURG'OQ IQLIM SHARTLARIDA OTLARNING GASTROFILOZI. *TIBBIYO'T, FAN VA TA'LIM BO 'YICHA XALQARO KONFERENTSIYADA (1-jild, No10, 63-70-betlar)*.
8. Farkhodovich, E. S., & Arislanbek o'gli, A. I. (2023). Epizootology of orientobilgarciosis of sheep in the aralseebucht. *Intent Research Scientific Journal*, 2(10), 106-114.
9. EQUINE GASTEROPHILOSIS IN THE REPUBLIC OF KARAKALPAKSTAN UNDER ARID CLIMATE CONDITIONS. (2024). *INTERNATIONAL CONFERENCE ON MEDICINE, SCIENCE, AND EDUCATION*, 1(10), 63
10. <https://universalconference.us/universalconference/index.php/icmse/article/view/2924>

SIGIRLARDA MASTIT KASSALLIGI

T.A.Matekova., L.T.Amirova

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti Nukus filiali

Annotatsiya: Ushbu maqolada sigirlarni mastit kasalligi haqida batafsil ma'lumot berilgan. Mastit — sut bezlarining yallig'lanishi bo'lib, bakterial infektsiyalar, sog'liqni saqlash sharoitlari va jarohatlar sababli yuzaga kelishi mumkin. Kasallik belgilari, tashxis usullari, davolash va oldini olish choralariga e'tibor qaratilgan. Maqola sigirlarning salomatligini yaxshilash va sut ishlab chiqarishni oshirish maqsadida mastitni samarali ravishda boshqarish uchun zarur bo'lgan tavsiyalarni o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, maqolada kasalliklarning patogenezi, ya'ni organizmga ta'sir qiluvchi mexanizmlar, shuningdek, infektsiyaning tarqalish yo'llari va xavf guruhlari haqida ma'lumotlar keltirilgan. Ushbu kasalliklarning qoramollar sog'lig'iga salbiy ta'siri, ularning ishlash va o'sish darajasiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Davolash usullari sifatida zamonaviy farmatsevtik vositalar, antibiotiklar va antifungal preparatlar haqida ma'lumotlar taqdim etilgan.

Shu bilan birga, maqola kasalliklarni oldini olish uchun o'tkazilgan tadqiqotlar va amaliy choralarni o'z ichiga oladi. Kasalliklarni oldini olishda sanitariya-gigiena qoidalariga rioya qilish, davolashning profilaktik usullarini tatbiq etish, hayvonlarning umumiy salomatligi va ularning parvarishiga e'tibor berish juda muhim ekanligi ko'rsatilgan.

Bundan tashqari, maqolada ushbu kasalliklar bilan bog'liq ijtimoiy va iqtisodiy muammolar ham tahlil qilinib, chorvachilikda bu turdagi kasalliklarni minimallashtirish uchun qanday innovatsion yondashuvlar va ilg'or metodlar qo'llanilishi mumkinligi muhokama qilingan.

Kalit so'zlar: Mastit, sigirlar, sut bezlari, bakterial infektsi, gigiena, tashxis, davolash, oldini olish, stafilakok, streptakok

Kirish. Mastit — sigirlar va boshqa sut beruvchi hayvonlarda ko'pincha uchraydigan, sut bezlarining yallig'lanishi bilan xarakterlanadigan kasallikdir. Bu kasallik sut ishlab chiqarishni kamaytirishi va hayvonlarning umumiy salomatligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Mastit, shuningdek, iqtisodiy jihatdan ham katta zararga olib keladi, chunki u sutning sifatini pasaytiradi va davolash xarajatlarini oshiradi.

Sabablari. Mastitning asosiy sabablari quyidagilardan iborat: bakterial infektsiyalar: Mastitning ko'pchilik hollari bakteriyalar, masalan, *Staphylococcus aureus*, *Streptococcus agalactiae* va *Escherichia coli* kabi patogenlar tomonidan kelib chiqadi.

Sog'liqni saqlash sharoitlari: Yomon gigiena, to'g'ri bo'lmagan ozuqa, stress va boshqa sharoitlar mastitning rivojlanishiga olib kelishi mumkin.

Jarohatlar: Sut bezlariga zarar yetkazishi mumkin bo'lgan jarohatlar, masalan, qorin yoki ko'krak qismida zarba berish, mastitning paydo bo'lishiga sabab bo'lishi mumkin.

Belgilari. Mastitning belgilari quyidagilarni o'z ichiga oladi: sutning ko'rinishi o'zgarishi (sudda qon yoki pusk ko'rinishi), sut bezlarining shishishi va qizishi, hayvonning haroratining ko'tarilishi, hayvonning noqulaylik yoki og'riq his qilishi, sut ishlab chiqarishning kamayishi.

Tashxis. Mastitni aniqlash uchun bir nechta usullar mavjud: klinik tekshiruv: Sut bezlarini va sutni ko'rish orqali tashxis qo'yish.

Laboratoriya tahlillari: Sutning mikrobiologik va kimyoviy tahlillari.

Mastit testlari: Masalan, California Mastitis Test (CMT) kabi testlar orqali aniqlash.

Davolash. Mastitni davolashda quyidagi usullar qo'llaniladi: antibiotiklar: bakterial infektsiyalarni davolash uchun, yallig'lanishga qarshi dorilar: og'riqni kamaytirish va yallig'lanishni pasaytirish uchun, gigiena choralarini ko'rish: Sut ishlab chiqarish jarayonida toza va sanitariya sharoitlarini ta'minlash.

Oldini olish: Mastitning oldini olish uchun quyidagi tavsiyalarni amalga oshirish muhimdir: gigiena: Sut ishlab chiqarish jarayonida yuqori gigiena standartlariga amal qilish, sog'lom ozuqa: hayvonlarni to'g'ri va muvozanatli ovqatlantirish, stressni kamaytirish: hayvonlarning stress darajasini kamaytirish uchun qulay sharoitlar yaratish. tibbiy nazorat: hayvonlarni muntazam ravishda veterinariya tekshiruvlaridan o'tkazish.

Xulosa. Mastit sigirlar uchun jiddiy muammo bo'lib, u nafaqat hayvonlarning salomatligiga, balki sut ishlab chiqarishning samaradorligiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ushbu kasallikning oldini olish va davolash uchun to'g'ri choralar ko'rish zarur. Hayvonlarni yaxshi parvarish qilish va sog'lom sharoitlarni ta'minlash orqali mastitning rivojlanishini kamaytirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bramley, A. J., & Dodd, F. H. (1984). *The Microbiology of Mastitis in Dairy Cows*. Journal of Dairy Research, 51(1), 1-16.
2. Harmon, R. J. (1994). *Physiological and Pathological Responses of the Mammary Gland to Infection*. In: *Mastitis in Dairy Production: Current Concepts and Future Directions*. (pp. 1-16).
3. Schukken, Y. H., et al. (2009). *Control of mastitis in dairy herds: the need for an integrated approach*. Journal of Dairy Science, 92(9), 4607-4618.
4. Fox, L. K. (2009). *Mastitis: A review of the literature*. Veterinary Clinics of North America: Food Animal Practice, 25(1), 1-18.
5. National Mastitis Council. (2020). *NMC Guidelines for Mastitis Prevention and Control*. National Mastitis Council, Inc.
6. Sordillo, L. M., & Streicher, K. L. (2002). *Immunological aspects of mastitis in dairy cows*. Journal of Dairy Science, 85(2), 236-245.
7. González, R. N., & Rojas, M. (2010). *Mastitis: A review of the current knowledge and future directions*. Journal of Veterinary Medicine, 57(1), 1-10.
8. Barker, Z. E., et al. (2010). *The impact of mastitis on dairy cow welfare*. Veterinary Record, 166(16), 505-510.
9. Bishop, B. R., & Barlow, J. W. (2018). *Practical approaches to mastitis management in dairy herds*. Veterinary Clinics of North America: Food Animal Practice, 34(2), 271-285.
10. Khan, M. A., et al. (2016). *Mastitis management in dairy cows: A review*. Journal of Animal Science and Technology, 58, 1-12.